

دیوان نثاری تونی

(شاعر شیعی سده ۱۰ ق)

مقدمه، تصحیح و تحقیق

محمدباقر یاحقی

به کوشش، ویرایش و بازبینی

دکتر محمدجعفر یاحقی

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

تهران - ۱۳۹۶

سرشناسه

: نثاری تونی، ۱۹۶۸.

عنوان و نام پدیدآور

: دیوان نثاری تونی (اعراب‌نویسی سده ۱۰ق) / مقدمه، تصحیح و تحقیق محمدباقر یاحقی؛
به کوشش، ویرایش و بازنگری: محمدجعفر یاحقی.

مشخصات نشر

: تهران: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری

: ۴۴۲ ص.

فروست

: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی: ۴۰۳.

شابک

: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۰-۲۸۱-۹

وضعیت فهرست نویسی

: فیبا

یادداشت

: به مناسبت و همزمان با همایش منطقه‌ای ظرفیت‌های گردشگری شهرستان فردوس.

موضوع

: شعر فارسی -- قرن ۱۰ق.

موضوع

: Persian poetry -- 16th century

شناسه افزوده

: یاحقی، محمدباقر، ۱۳۳۴ - مقدمه‌نویس، مصحح

شناسه افزوده

: یاحقی، محمدجعفر، ۱۳۲۶ - گردآورنده، ویراستار

شناسه افزوده

: ایران. مجلس شورای اسلامی. کتابخانه، موزه و مرکز اسناد

رده بندی کنگره

: PIR۶۱۳۵/۵۹ ۱۳۹۶

رده بندی دیویی

: ۸۶۱/۴

شماره کتابشناسی ملی

: ۵۰۹۹۶۸۷

دیوان نثاری تونی

(شاعر شیعی سده ۱۰ق)

مقدمه، تصحیح و تحقیق

محمدباقر یاحقی

به کوشش، ویرایش و بازبینی

دکتر محمدجعفر یاحقی

شماره انتشارات ۴۵۲

ناظر فنی نیکی ایوبی زاده

چاپ اول ۱۳۹۰

شمارگان ۱۰۰

بها ۴۰۰,۰۰۰ ریال

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۲۸۱-۹

این کتاب به مناسبت و همزمان با همایش منطقه‌ای

ظرفیت‌های گردشگری شهرستان فردوس منتشر شده است.

تمامی حقوق چاپ و نشر این اثر در انحصار کتابخانه، موزه و مرکز

اسناد مجلس شورای اسلامی است.

انتشارات و توزیع:

تهران، میدان بهارستان، خ مجاهدین اسلام، ابتدای خیابان آچانلو، طبقه سوم؛

تلفن: ۳۳۵۴۸۱۴۶-۸

نشانی سایت اینترنتی: www.lcal.ir

نشانی پست الکترونیکی: Pajooreshlib@yahoo.com

فهرست

۷	پیش‌سخن
۱۱	مقدمه مصحح
۱۳	زندگی نثاری
۱۶	وفات نثاری
۱۶	سه نثاری دیگر:
۱۷	آثار نثاری
۱۸	نکته‌های شعر نثاری:
۱۹	ذکر تون در شعر وی
۱۹	سبک شعری نثاری
۲۰	نثاری و مکتب وقوع
۲۱	نثاری و شیوه هندی
۲۳	حافظانه‌های نثاری
۲۷	مضامین و ترکیبات بدیع در شعر نثاری
۲۸	گویش محلی تون در شعر نثاری
۳۰	اندیشه و اخلاق اسلامی در شعر نثاری

۳۲	دیوان نثاری و شیوه تصحیح آن
۳۵	شیوه تصحیح
۳۷	غزلیات
۲۹۹	قصاید
۳۶۷	ترکیب‌بندها
۳۷۵	توضیحات
۳۷۵	الف: غزلیات
۳۹۲	ب: قصاید
۴۲۵	نمایه
۴۲۵	فهرست اشعار و عبارات ربی
۴۲۶	فهرست لغات و ترکیبات
۴۳۳	نمایه عام
۴۳۷	کتابنامه مقدمه و توضیحات

به نام خداوند جان و خرد

پیش‌سخن

دیوان نثاری تونی را برادر فاضل، آقا محمدباقر یاحقی، سال‌ها پیش (۱۳۷۲) به عنوان پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود براساس نسخه‌ای که تا آن روز دستیاب بود، تصحیح کرده بود. بارها از ایشان طی این سال‌ها خواسته بودم که آن را برای چاپ آماده کند که به دلایلی شخصی از این کار سرباز می‌زد. در آن سال‌ها منظمه سرو و تدریس (با تصحیح، مقدمه و توضیحات محمدجعفر یاحقی، ۱۳۶۸) از نثاری تونی در انتشارات سروش تون (تون همان فردوس کنونی و زادگاه من است در جنوب خراسان) به چاپ رسیده بود.

در این فاصله ابتدا دیوان سلیمی تونی، سروده تاج‌الدین حسن بن سیمان تونی (به کوشش سید عباس رستاخیز، با مقدمه حسن عاطفی، انتشارات کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، تهران ۱۳۹۰) و بعد هم کتیب معجزات، در فضائل و مناقب معصومین علیهم‌السلام، سروده تقی‌الدین محمد حیرتی تونی (به تحقیق و مقدمه مهدی رحیم‌پور و تصحیح یوسف بیگ باباپور، همان ناشر، تهران ۱۳۹۴) منتشر شد. خود من هم مدخل دو تونی یعنی: «حیرتی تونی» و «عطار تونی» را برای دانشنامه زبان و ادب فارسی فرهنگستان، نوشتم که هر دو در جای خود (به ترتیب: جلد ۲ ص ۷۶۵ و جلد ۴ ص ۶۳۲) به چاپ رسید.

اکنون به مناسبت برگزاری «همایش ملی ظرفیت‌های گردشگری و توسعه فردوس» در هزارمین سال سفر ناصر خسرو به تون، فرصت خوبی پیش آمد که یک بار دیگر اهمیت پرداختن به مفاخر این شهر را به دوستان یادآوری کنم. از آن میان یادم آمد از کاری که قبلاً شده و تاکنون فرصتی برای ارائه آن پیش نیامده بود، یعنی دیوان تصحیح‌شده نثاری تونی. برادر باز هم به دلایلی از بازبینی کتاب سرباز زد و من که این کار را ضرور می‌دانستم، با همه گرفتاری‌ها خودم بدان پرداختم. متن را که سال پیش با امکانات محدود آن زمان آماده شده بود، دادم دوباره تایپ کردند، مقدمه، متن و یادداشت‌ها بازبینی و ویرایش شد و برخی سهواً املایها اصلاح گردید و کار به این صورت درآمد که می‌بینید. بنا نداشتم در چهارچوب اصلی کار، چه در مقدمه و چه در توضیحات، دخالتی بکنم؛ زیرا نظر بر این بود که فقط کار برادر به صورت چاپ در اختیار مخاطبان قرارگیرد. اگر زمان بیشتری برای بهبود کار می‌بود، البته هنوز هم جا داشت که دست و مراقبت بیشتری صورت گیرد که قطعاً به سلامت و صحت کار کمک می‌کرد، اما ضرورت چاپ کتاب قبل از زمان همایش و مشغله زیاد بنده این امکان را از من گرفت.

شعر نثاری چنان‌که می‌بینید، خوب و آندام و در میان همگنان و هم‌عصران سزاوار توجه است. غزل او فنی و پر از تصویرهای ناب و نسبت درزگار خود، پخته و سخته و بی‌عیب از کار درآمده است. تصویر ادبیات دوره گذار، یعنی آنی که عرفاً به «شعر وقوعی» یا به تعبیر دوست فاضلم، دکتر محمود فتوحی، دوران عشق و محبت نامبردار شده، بهتر از هر جا در غزل نثاری می‌توان دید. من بسیار امیدوارم که با نشر این دیوان، پژوهشگران ادبیات عصر پس از حافظ برای تبیین دیدگاه‌های علمی، خود را از مراجعه به این دیوان بی‌نایب نبینند. دیوان این شاعر چنان‌که شایسته و سزاوار آن است، به دلیل همین گمنامی و عدم اشارت مورد توجه و عنایت اهل فضل و شعر دوستان قرار نگرفته است. امیدوارم چاپ این کتاب علاوه بر آنکه شعر و هنر یک شاعر تونی سده دهم را معرفی می‌کند، بتواند در مطالعات ادبی، زبانی و سبک‌شناختی، پژوهشگران این دوره را به کار آید. این دیوان همچنین می‌تواند به عنوان یک میراث ادبی بازمانده از سده دهم هجری برای همشهریان اهل ذوق و با فرهنگ بنده مورد توجه قرار گیرد تا دیار خود را بهتر بشناسند و اگر قدمی در مسیر گسترش ذوق و اندیشه بر می‌دارند، استوارتر و آگاهانه‌تر بردارند.